

ΤΑΞΗ: Β΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

Ημερομηνία: Σάββατο 16 Μαΐου 2020
Διάρκεια Εξέτασης: 2 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΛΥΣΙΟΥ, ΥΠΕΡ ΜΑΝΤΙΘΕΟΥ*

[6] ἔπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἰππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθὲς ἐστίν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἰππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν. ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἰππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν. [7] ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὐτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκοις οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα. καίτοι πᾶσι ῥάδιον τοῦτο γινῶναι, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιοῦσθαι. ὥστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥάδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἰππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι. [8] ἔτι δέ, ὧ βουλή, εἶπερ ἰππευσα, οὐκ ἂν ἦ ἔξαρνος ὡς δεινόν τι πεποικώς, ἀλλ' ἠξίου, ἀποδείξας ὡς οὐδεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. ὁρῶ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτη τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἰππευσάντων βουλευόντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἰπάρχους χειροτονημένους. ὥστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἠγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον. [12] ἔτι δ', ὧ βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναίτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην· καίτοι ἑτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιοῦτους ἀγῶνας καθεστηκότας. πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει.

*Κωνσταντῖνος Ι. Δάλκος Χρῖστος Ι. Δάλκος Γεώργιος Π. Μανουσόπουλος Νικόλαος Ι. Μπινόβας
Σπυρίδων Α. Παργινός, Ρητορικά Κείμενα Β' Λυκείου, Ο.Ε.Δ.Β, σελ. 86-87, 94

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

- A1.** Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο:
- Αν οι φύλαρχοι δεν παρουσίαζαν τα ονόματα των ιππέων που είχαν λάβει το επίδομα που προβλεπόταν ως αμοιβή για την ανάληψη του αξιώματος, θα φυλακίζονταν οι ίδιοι και θα δικάζονταν.
  - Οι Αθηναίοι είχαν σίγουρα πολύ μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στους *καταλόγους* παρά στο *σανίδιον*.
  - Κατά τον Μαντίθεο, οι εναντίον του κατηγορίες είναι αβάσιμες και ο μόνος λόγος που απολογείται είναι για να πείσει τους δικαστές ότι οι αντίπαλοί του είναι άτομα ανάξια εμπιστοσύνης.
  - Η συμμετοχή κάποιου πολίτη στο ιππικό δεν αποτελούσε κατακριτέα πράξη, καθώς αν ίσχυε κάτι τέτοιο, ο Μαντίθεος δε θα είχε εκείνη τη στιγμή απέναντί του βουλευτές που στο παρελθόν είχαν διατελέσει ιππείς, ίππαρχοι ή και στρατηγοί.
  - Ο Μαντίθεος παρουσιάζεται ενώπιον των βουλευτών ως υπόδειγμα ανθρώπου με σωστή συμπεριφορά, ως ενάρετος και κόσμιος πολίτης.

Μονάδες 5

- A2.** Για κάθε μία από τις παραπάνω απαντήσεις να γράψετε στο τετράδιό σας το χωρίο του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνει.

Μονάδες 5

- B1.** Σύμφωνα με το κείμενο, το *σανίδιον* αποτελεί απόδειξη των κατηγοριών του Μαντίθεου. Για ποιον λόγο συμβαίνει αυτό και με ποιον τρόπο ο κατηγορούμενος υποβαθμίζει τη σοβαρότητα αυτής της καταγγελίας;

Μονάδες 10

- B2.** Στο συγκεκριμένο απόσπασμα της απολογίας του ο Μαντίθεος επικαλείται την προσωπική εμπειρία των βουλευτών. Ποια είναι αυτή και τι προσπαθεί να επιτύχει με αυτήν την αναφορά; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με συγκεκριμένες αναφορές στο κείμενο.

Μονάδες 10

B3. Να συνδέσετε τα στοιχεία της στήλης Α΄ με τα στοιχεία της στήλης Β΄ (δύο στοιχεία της στήλης Β΄ περισσεύουν).

ΣΤΗΛΗ Α΄	ΣΤΗΛΗ Β΄
1. Πρωταγόρας	i. Φυσικός ρήτορας
2. Κέφαλος	ii. Αρνείται να χαρακτηρίσει επιστήμη ή τέχνη τη ρητορική.
3. παραδείγματα	iii. Αποφθέγματα για ζητήματα γενικού χαρακτήρα
4. Κόραξ ο Συρακόσιος	iv. Γεννήθηκε στην Αθήνα περίπου το 445 π.Χ.
5. Θρασύβουλος	v. Θεωρείται ο σημαντικότερος ρήτορας των συμβουλευτικών λόγων
6. Θεμιστοκλής	vi. Εγκαταστάθηκε μόνιμα στην Αθήνα και ως μέτοικος ασκούσε το επάγγελμα του ασιδοποιού.
7. εικότα	vii. Για κάθε ζήτημα υπάρχουν δύο λόγοι (απόψεις) αντίθετοι μεταξύ τους με την απαίτηση να είναι και οι δύο συγχρόνως εξίσου αληθινοί.
8. Πολέμαρχος	viii. Αθηναίος στρατηγός που πρότεινε με ψήφισμα να δοθεί στον Λυσία το δικαίωμα του Αθηναίου πολίτη.
9. Λυσίας	ix. Θανατώθηκε στην Αθήνα το 404 π.Χ. χωρίς δίκη.
10. γνώμες	x. Πιθανά λογικά επιχειρήματα στην υποστήριξη των δικαστικών υποθέσεων
	xi. Ενδείξεις που η αποδεικτική τους αξία στηρίζεται στην ομοιότητα ή την αναλογία προς αυτό που ζητείται να αποδειχθεί.
	xii. Δημιουργός και δάσκαλος της συστηματικής ρητορικής

Μονάδες 10

- B4. α.** Αφού μεταφέρετε τον πίνακα στο τετράδιό σας, για κάθε λέξη που σας δίνεται στην αριστερή στήλη να γράψετε μία ομόρριξη λέξη (απλή ή σύνθετη) της νέας ελληνικής, ώστε να είναι συνώνυμη με τη λέξη που σας δίνεται στη δεξιά στήλη. (μονάδες 5)

ΠΡΩΤΟΤΥΠΗ

- *ἀναπράξητε*
- *ἀποδείξειεν*
- *πέπονθε*
- *ἐτόλμησαν*
- *ἀνάβηθι*

ΠΑΡΑΓΩΓΗ Ν.Ε.

.....
.....
.....
.....
.....

ΣΥΝΩΝΥΜΗ

- **αντικείμενο**
- **τεκμηρίωση**
- **ασθένεια**
- **γενναιότητα**
- **κατανοητός**

- β.** «**ανήθικος, περιουσία, δωσίλογος, αποστασία, ανασκόπηση**»: Να εντοπίσετε στο πρωτότυπο κείμενο έναν ετυμολογικά συγγενή τύπο. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

- B5.** Οι Αθηναίοι ήταν φιλόδοκοι. Πώς αποδεικνύεται αυτό σύμφωνα με το αρχαίο κείμενο και με ποιον τρόπο φαίνεται να αντιμετωπίζεται η συμμετοχή τους στο δικαστήριο τόσο στο πρωτότυπο κείμενο όσο και στο μεταφρασμένο που ακολουθεί;

Αριστοτέλους Πολιτικά, 1275a7-34

Πολίτης δεν είναι εκείνος που κατοικεί κάπου στην πόλη (αφού εκεί συγκατοικούν και οι μέτοικοι και οι δούλοι), ούτε εκείνοι που έχουν το δικαίωμα, να μπορούν να παρουσιάζονται μπροστά στο δικαστήριο σαν συνήγοροι ή κατηγορούμενοι (αφού αυτό το δικαίωμα το έχουν κι οι πολίτες άλλης πόλης που το αποκτούν δυνάμει συνθηκών με την πόλη) — το ίδιο άλλωστε ισχύει και στη δική τους πόλη. [...] Εκείνο που αναζητούμε είναι ο ακριβής προσδιορισμός της έννοιας του τέλειου πολίτη που να είναι απαλλαγμένος από κάθε ελάττωμα που θα είναι ανάγκη να διορθωθεί, αφού και γι' αυτούς που έχουν χάσει τα πολιτικά τους δικαιώματα και για τους εξόριστους γεννιούνται παρόμοιες απορίες, αν και ως ποιο βαθμό είναι πολίτες, οι οποίες πρέπει να βρουν τη λύση τους. Πολίτης με την πιο ακριβή σημασία του όρου είναι εκείνος που έχει το δικαίωμα να γίνεται δικαστής ή άρχοντας. Κι από τις αρχές, άλλες έχουν περιορισμένη χρονική διάρκεια, ώστε δεν μπορεί να τις αναλάβει δυο φορές το ίδιο πρόσωπο, ή τουλάχιστον μετά από την

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2020
Β' ΦΑΣΗ**E_3.AΡΛ2Α(ε)**

πάροδο ορισμένου διαστήματος, κι άλλες έχουν απεριόριστη διάρκεια όπως το να είναι δικαστής ή μέλος της εκκλησίας του δήμου. Ίσως θα μπορούσε να πει κανείς ότι αυτοί ούτε άρχοντες είναι, ούτε ασκούν καμιά εξουσία, αν και είναι γελοίο να λέμε ότι δεν έχουν το δικαίωμα να ανεβαίνουν στα ανώτερα αξιώματα. Αλλ' αυτό δεν έχει καμιά σημασία, αφού πρόκειται μονάχα για ζήτημα ορολογίας. Γιατί δεν υπάρχει καμιά λέξη που να εκφράζει συγχρόνως και την ιδιότητα του δικαστή και την ιδιότητα του μέλους της εκκλησίας του δήμου ώστε μ' αυτή τη λέξη να δηλώνονται και οι δυο εξουσίες μαζί. Για να δώσουμε κάποιο ορισμό σ' αυτή τη λέξη, ας μεταχειρισθούμε την έκφραση: αξίωμα με απεριόριστη διάρκεια. Θεωρούμε, επομένως, πολίτες όσους δικαιούνται να μετέχουν σ' αυτά τα δύο αξιώματα. Αυτός, λοιπόν, είναι ο ορισμός του πολίτη που θα ταίριαζε περισσότερο σ' εκείνους που λέγονται πολίτες.

Μτφρ. Β. Μοσκόβης, Αριστοτέλους Πολιτικά. Ι–ΙΙ. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ**Ισοκράτους, Περί Ειρήνης (§136-145)***

Ο Ισοκράτης στον λόγο του Περί Ειρήνης απευθύνεται στους Αθηναίους προκειμένου να εξετάσουν την πολιτική κατάσταση που επικρατεί. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο ρήτορας προτείνει μεταρρυθμιστικά μέτρα με σκοπό την επικράτηση της δικαιοσύνης όχι μόνο στην πόλη του αλλά και σε ολόκληρο τον ελληνικό κόσμο.

Ἦν οὖν ἐμμείνητε τοῖς εἰρημένοις καὶ πρὸς τούτοις ὑμᾶς αὐτοὺς παράσχητε πολεμικοὺς μὲν ὄντας ταῖς μελέταις καὶ ταῖς παρασκευαῖς, εἰρηνικοὺς δὲ τῶ μηδὲν παρὰ τὸ δίκαιον πράττειν, οὐ μόνον εὐδαίμονα ποιήσετε ταύτην τὴν πόλιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ἅπαντας. Οὐδὲ γὰρ ἄλλη τῶν πόλεων οὐδεμία τολμήσει περὶ αὐτοὺς ἐξαμαρτάνειν, ἀλλ' ὀκνήσουσιν καὶ πολλὴν ἠσυχίαν ἄξουσιν, ὅταν εἰδῶσιν ἐφεδρεύουσιν τὴν δύναμιν τὴν ἡμετέραν καὶ παρεσκευασμένην τοῖς ἀδικουμένοις βοηθεῖν. Οὐ μὴν ἀλλ' ὀπότερον ἂν ποιήσωσιν, τό γ' ἡμέτερον καλῶς ἔξει καὶ συμφερόντως. ἦν τε γὰρ δόξη τῶν πόλεων ταῖς προεχούσαις ἀπέχεσθαι τῶν ἀδικημάτων, ἡμεῖς τούτων τῶν ἀγαθῶν τὴν αἰτίαν ἔξομεν· ἦν τ' ἐπιχειρῶσιν ἀδικεῖν, ἐφ' ἡμᾶς ἅπαντες οἱ δεδιότες καὶ κακῶς πάσχοντες καταφεύξονται, πολλὰς ἰκετείας καὶ δεήσεις ποιούμενοι, καὶ διδόντες οὐ μόνον τὴν ἡγεμονίαν, ἀλλὰ καὶ σφᾶς αὐτούς. ὥστ' οὐκ ἀπορήσομεν μεθ' ὧν κωλύσομεν τοὺς ἐξαμαρτάνοντας, ἀλλὰ πολλοὺς ἔξομεν τοὺς ἐτοίμως καὶ προθύμως συναγωνιζομένους ἡμῖν. ποία γὰρ πόλις ἢ τίς

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2020
Β' ΦΑΣΗ**E_3.AΡΛ2Α(ε)**

άνθρωπων οὐκ ἐπιθυμήσει μετασχεῖν τῆς φιλίας καὶ τῆς συμμαχίας τῆς ἡμετέρας, ὅταν ὀρῶσι τοὺς αὐτοὺς ἀμφοτέρω, καὶ δικαιοτάτους ὄντας καὶ μεγίστην δύναμιν κεκτημένους, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους σώζειν καὶ βουλομένους καὶ δυναμένους, αὐτοὺς δὲ μηδεμιᾶς βοηθείας δεομένους;

*Το κείμενο ἔχει ἀντληθεῖ ἀπὸ το TLG (Thesaurus Linguae Graecae)

- **ὀκνέω -ῶ:** διστάζω, φοβάμαι
- **ἐφεδρεύω:** εἶμαι σε ετοιμότητα
- **αἱ προέχουσαι:** οἱ ἰσχυρότερες, ὅσες υπερτεροῦν σε δύναμη

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΔΙΔΑΚΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Γ1. Να μεταφράσετε στα νέα ελληνικά το ακόλουθο απόσπασμα: «Ἦν οὖν ἐμμείνητε ... ἡσυχίαν ἄξουσιν»

Μονάδες 10

Γ2. Για ποιον λόγο, σύμφωνα με τον Ισοκράτη, καμία πόλη δεν θα τολμήσει να βλάψει τους συμμάχους των Αθηναίων; Να παραθέσετε τα αντίστοιχα χωρία ἀπὸ το ἀπόσπασμα που σας δόθηκε, για να αιτιολογήσετε την ἀπάντησή σας.

Μονάδες 10

Γ3. α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται:

- i. **ἔξαμαρτάνειν** καὶ **ἄξουσιν**: τον ἀόριστο β' ἐκεῖ ὅπου βρίσκονται οἱ τύποι
- ii. **τολμήσει**: τὸ α' πρόσωπο τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, στὴν ὀριστικὴ τοῦ παρατατικοῦ στὴν ἴδια φωνή
- iii. **ὀκνήσουσιν**: τὸ β' πρόσωπο τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ στὴν προστακτικὴ τοῦ ἐνεστώτα στὴν ἴδια φωνή
- iv. **ἀδικουμένοις**: στὸ β' πρόσωπο τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ στὴν ὀριστικὴ τοῦ παρατατικοῦ στὴν ἴδια φωνή.

(μονάδες 5)

β. Ἦν οὖν ἐμμείνητε τοῖς εἰρημένοις καὶ πρὸς τούτοις ὑμᾶς αὐτοὺς παράσχητε πολεμικοὺς μὲν ὄντας ταῖς μελέταις καὶ ταῖς παρασκευαῖς,

εἰρηνικοὺς δὲ τῷ μηδὲν παρὰ τὸ δίκαιον πράττειν, οὐ μόνον εὐδαίμονα ποιήσετε ταύτην τὴν πόλιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ἅπαντας.

Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται:

- i. το επίθετο *εὐδαίμονα* στην ίδια πτώση, στο ίδιο γένος και στον ίδιο αριθμό του υπερθετικού βαθμού
- ii. την αντωνυμία *ὑμᾶς αὐτοὺς* στο ίδιο πρόσωπο, στο ίδιο γένος και στην ίδια πτώση του ενικού αριθμού
- iii. τις υπογραμμισμένες μετοχές στην ίδια πτώση και στο ίδιο γένος στον άλλο αριθμό
- iv. το ουσιαστικό *Ἕλληνας* στην κλητική πτώση του ενικού αριθμού.

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

Γ4. α. *εὐδαίμονα, περὶ αὐτοῦς, τῶν πόλεων, τοὺς ἑξαμαρτάνοντας*: Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους παράπανω τύπους του κειμένου: (μονάδες 4)

β. Ἦν οὖν ἐμμεῖνῃτε τοῖς εἰρημένοις καὶ πρὸς τούτοις ὑμᾶς αὐτοὺς παράσχητε πολεμικοὺς μὲν ὄντας ταῖς μελέταις καὶ ταῖς παρασκευαῖς, εἰρηνικοὺς δὲ τῷ μηδὲν παρὰ τὸ δίκαιον πράττειν, οὐ μόνον εὐδαίμονα ποιήσετε ταύτην τὴν πόλιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ἅπαντας.

Στο απόσπασμα που σας δόθηκε υπάρχει ένας σύνθετος υποθετικός λόγος. Να τον εντοπίσετε, να γράψετε την υπόθεση/ τις υποθέσεις και την απόδοση/ τις αποδόσεις (μονάδες 4) και να επισημάνετε το είδος του (μονάδες 2).

Μονάδες 10